

22.8.2012

רפי ניר היה לי חבר יקר ושותף לדרך ארוכה. חלקנו השקפת עולם חברתית-לשונית, גישה דומה להוראת לשון ועניין משותף בשפת המדיה.

נפגשנו בסוף שנות השבעים של המאה הקודמת, על רקע הזמנתו של פרופ' חיים רבין (שנינו מתלמידיו) להצטרף כמרצים למרכז לבלשנות שימושית שהקים, לימים הוזמנו שנינו להצטרף למחלקה לתקשורת ולבית הספר לחינוך. במהלך השנים מאז שיתפנו פעולה בהוראה, במחקר ויחד נאבקנו לבסס את תחום השפה והשיח במחלקה לתקשורת ובבית הספר לחינוך – ותמיד מצאתי לידי שותף בעל ידע רחב, חשיבה חריפה, נעים הליכות, ועם הרבה הומור טוב.

לימודי שפה ושיח לא היו מקובלים באותם ימים כחלק מלימודי תקשורת, וכל התחום למעשה נוסד ופותח בעקבות ההצטרפות שלנו למחלקה. רפי היה הראשון בארץ שהנהיג ולימד שנים ארוכות קורס חובה לתלמידי תקשורת באוניברסיטה (ולאחר פרישתו במכללת נתניה) בנושא "לשון ותקשורת". קורס זה גובה עם הזמן בשתי סדרות ("מבוא לבלשנות" ו"מבוא לסמנטיקה") שרפי ערך וכתב עבור האוניברסיטה הפתוחה.

רפי נחשב למורה מעולה, העמיד דורות של תלמידים, וללא ספק הצליח לשכנע גם תלמידי תקשורת ספקנים בחשיבותה של השפה במדיה. העניין שלו בהוראה בא לידי ביטוי גם במעורבותו העמוקה בהוראת העברית כשפת אם. הוא ישב ראש בוועדות שונות בחינוך לשוני, פרסם עשרות מאמרים בנושא, והשפיע ישירות על הפיכת תכנית הלימודים בלשון לבתי ספר תיכוניים לפונקציונאלית ורחבת הקשר ושיח יותר מקודמותיה.

גם שפת המדיה לא הייתה נושא פופולרי במיוחד למחקר כשהתחלנו להתעניין בנושא, והמחקרים של רפי על שלל תופעות בלשון התקשורת, כגון מבנה הידיעה העיתונאית או דרכי הציטוט בעיתונות וברדיו (בחלקם בשיתוף עם אחרים כמו יצחק רועה ואיתי) תרמו תרומות משמעותיות להבנת הייחודיות של שפת המדיה וסללו את הדרך לשדה מחקר שרק הולך ותופס תאוצה עם השנים (ראו למשל את ספרו "לשון, מדיום ומסר").

תיאור עבודתו כ"חלוצית" הולם גם את מחקריו בלקסיקולוגיה של העברית החדשה: עבודות אלו לא הסתפקו בניתוח הבלשני המקובל, אלא שילבו ענפי מחקר מגוונים, והשפיעו ישירות על מחקריהם של רבים.

לזכותו של רפי תיזקף תרומתו הענפה לחקר העברית החדשה, לחקר שפת המדיה ולהוראתה, כמו גם פועלו כאיש חינוך. דמותו כמורה וכחוקר תחסר לרבים; לנו, חבריו וידידיו, יחסר החבר הטוב והשותף לדרך.

שושנה בלום-קולקה